

gija, bioenergetika in kdo ve kaj še, kar je v dobi množične kulture navzoče na vsakem koraku.

Ali je sploh smiselno govoriti o znanstveni etiki?

Še zlasti v obdobju po drugi svetovni vojni je znanost v vseh svojih zvrsteh in smereh, če izvzamemo nekaj marginalnih pojavov, kakršni so pogostejši v družboslovju in humanistiki, temeljito institucionalizirana. Znanost je že nekaj časa zelo organizirana ter regulirana dejavnost, v kateri so sicer opazni nekateri genialni posamezniki, ki pogosto gojijo grandiozne iluzije o svojem velikem vplivu in moči, vendar pa se doseg te moči ob resnejšem testu izkaže za kaj majhnega – v primerjavi s politično in ekonomsko močjo in oblastjo, seveda.

»Od tod dalje lahko pričakujemo močno eksteriorizacijo vednosti v razmerju do vedočega, pa naj se ta v procesu spoznanja nahaja na katerikoli točki. Staro načelo, da je pridobivanje vednosti neločljivo od formacije (*bildung*) duha in cele osebe, postaja in bo postajalo vse bolj zastarelo.«⁶

Ali drugače povedano, znanstveniki v *družbi znanja* niso kaj dosti več kot pretežno mezdni delavci na državnih in zasebnih univerzah ter na različnih raziskovalnih inštitutih – prav tako v javnem in zasebnem sektorju. Akademске hierarhije, ki izvirajo še iz predkapitalistične dobe in se počasi spreminjajo ter prilagajajo spremenjenim razmeram, znanstvene publikacije, ki so namenjene predvsem drugim znanstvenikom, knjižnicam in agencijam za indeksiranje znanstvenih člankov, sistemi patentiranja itn., nekoliko zamegljujejo osnovno dejstvo, da je raziskovalno in pedagoško delo znanstvenikov vpeto v mogočne sisteme, v katerih je vloga raziskovalcev vseskozi podrejena in je v razmerju odvisnosti od različnih centrov ekonomske in politične moči. V proklamirani družbi znanja, ko kultura v širšem pomenu besede postaja pomembno ekonomsko področje, področje prestiža in polje reprezentacije simbolne moči dominantnih družbenih struktur, se instance oblasti v kulturi prav tako dejavno vključujejo v igro regulacije raznovrstnih ved in njihove institucionalizacije. Kar pomislite, za koliko sodobnih znanstvenikov veste, ki bi bili zunaj sistema znanstvenih institucij? Tudi tako imenovani uporniki med znanstveniki so mogoči ravno v takem sistemu. Za nazaj se to lepo vidi v primeru sovjetskega sistema. Kot piše Žores Medvedev, so njegova lastna nasprotja s sistemom povzročila predvsem to, da je krožil od ene raziskovalne ustanove k drugi. Tako je l. 1962 zapustil me-

⁶ Jean-François Lyotard, *Postmoderno stanje*, Ljubljana 2002, 13.